

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PRVI ODJEL

PREDMET BJEDOV protiv HRVATSKE

(Zahtjev br. 42150/09)

PRESUDA

STRASBOURG

29. svibnja 2012.

Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Bjedov protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

- g. Anatoly Kovler, predsjednik,
- gđa Nina Vajić,
- g. Peer Lorenzen,
- gđa Elisabeth Steiner,
- g. Khanlar Hajiyev,
- g. Linos-Alexandre Sicilianos,
- g. Erik Møse, suci,

i g. André Wampach, zamjenik tajnika odjela,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost dana 10. svibnja 2012. godine,
donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 42150/09) protiv Republike Hrvatske što ga je 25. srpnja 2009. godine hrvatska državljanka gđa Stana Bjedov ("podnositeljica") podnijela Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija").

2. Podnositeljicu je zastupala gđa. J. Biloš, odvjetnica iz Osijeka. Hrvatsku je vladu ("Vlada") zastupala njena zastupnica gđa Š. Stažnik.

3. Podnositeljica posebice navodi da bi, s obzirom na njenu dob i loše zdravlje, njeno iseljenje iz stana u kojemu živi posljednjih trideset šest godina dovelo do brzog narušavanja njenog zdravlja i konačno do njene smrti.

4. Dana 19. listopada 2009. godine predsjednik Prvog odjela odlučio je Vladu obavijestiti o zahtjevu. Također je odlučeno da će se istovremeno odlučiti o dopuštenosti i osnovanosti prigovora (članak 29. stavak 1.).

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

5. Podnositeljica je rođena 1933. godine i živi u Zadru. Njen se prihod sastoji od mirovine u iznosu od 1.787,10 HRK mjesečno i od socijalne pomoći u iznosu od 350 HRK mjesečno.

6. Dana 14. siječnja 1975. godine suprugu podnositeljice dodijeljeno je stanarsko pravo na stanu u Zadru. Podnositeljica je kao njegova supruga na temelju mjerodavnog zakonodavstva automatski postala sunositeljica stanarskog prava na tom stanu. Nakon smrti supruga 1994. godine postala je jedina nositeljica stanarskog prava.

7. Dana 14. kolovoza 1991. godine podnositeljica i njen suprug otišli su u selo Mokro Polje, između Obrovca i Knina. U rujnu 1991. godine suprug podnositeljice se razbolio. Također su otkrili da su treće osobe provalile u njihov stan u Zadru i uselile u njega. Ona je u takvim okolnostima odlučila ostati sa svojim suprugom u Mokrom Polju.

8. Nakon smrti supruga 6. rujna 1994. godine podnositeljica je otišla živjeti kod svoje kćeri u Švicarsku. Vratila se u Zadar u listopadu 1998. godine. Živjela je u stanu prijateljice do 15. srpnja 2001. godine, kad su se treće osobe iselile iz njenoga stana, te se ona ponovno uselila.

9. Podnositeljica je u međuvremenu, dana 29. prosinca 1995. godine, podnijela zahtjev za kupnju stana o kojemu je riječ Gradu Zadru, davatelju stana na korištenje. Pozvala se na članak 4. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo prema kojemu su nositelji stanarskog prava na stanovima u društvenom vlasništvu imali pravo na kupnju svojih stanova od davatelja stana na korištenje pod povoljnim uvjetima (vidi stavak 39. ove presude).

A. Građanski postupak

10. Budući da nije primila nikakav odgovor na svoj zahtjev za kupnju stana, podnositeljica je dana 5. travnja 2000. godine, pozivajući se na članak 9. Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, podnijela građansku tužbu Općinskom sudu u Zadru protiv Grada Zadra, tražeći donošenje presude koja bi zamijenila kupoprodajni ugovor.

11. Tuženik je podnio protutužbu tražeći iseljenje podnositeljice.

12. Dana 11. siječnja 2001. godine Općinski sud je prihvatio tužbeni zahtjev podnositeljice. Postupajući po žalbi podnositeljice zahtjeva Županijski sud u Splitu je dana 11. srpnja 2001. godine ukinuo prvostupanjsku presudu i vratio predmet na ponovljeni postupak.

13. U ponovljenom je postupku Općinski sud u Zadru dana 20. svibnja 2002. godine ponovno prihvatio tužbeni zahtjev podnositeljice. Dana 24. lipnja 2005.g. Županijski sud u Zadru je ponovno ukinuo prvostupanjsku presudu i vratio predmet na ponovljeni postupak.

14. U ponovljenom postupku, Općinski sud u Zadru je dana 28. travnja 2006. godine donio presudu kojom je odbio tužbu podnositeljice. Istovremeno je prihvatio protutužbu tuženika i naložio podnositeljici da isprazni stan. Naložio joj je i da tuženiku naknadi 4.800 hrvatskih kuna (HRK) na ime troškova postupka. Sud je utvrdio da podnositeljica nije bila u stanu od 14. kolovoza 1991. do 15. srpnja 2001. godine, dakle tijekom razdoblja od više od šest mjeseci, i da njeno odsustvo nije bilo opravdano. Sud se pri donošenju takve odluke rukovodio sudskom praksom Vrhovnog suda (vidi stavke 34. - 37. ove presude), prema kojoj bi u predmetima u kojima se treća osoba useli u stan, stanar pokretanjem postupka za iseljenje pokazao namjeru da živi u stanu te bi time spriječio da se njegovo odsustvo smatra neopravdanim i dovede do otkaza stanarskog prava. Međutim, podnositeljica nije nikada pokrenula nikakav postupak za povrat posjeda svog stana. Stoga je uvjet za otkaz njenog stanarskog prava propisan člankom 99. stavkom 1. Zakona o stambenim odnosima bio ispunjen već 13. veljače 1992. godine. S obzirom na takvu situaciju, sud je presudio, izričito se pozivajući na odluke Vrhovnog suda br. Rev-777/1995-2 od 21. prosinca 1999. i Rev-391/02-2 od 18. veljače 2003. (vidi stavke 31.-33. ove presude), da ona nije imala pravo kupiti stan na temelju Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo, ni steći položaj zaštićenog najmoprimca na temelju Zakona o najmu stanova. Stoga je sud zaključio da ona nije imala pravo na stan, te je naložio njeno iseljenje.

15. Dana 17. studenog 2008. godine Županijski sud u Zadru odbio je žalbu podnositeljice i potvrdio prvostupanjsku presudu, koja je time postala pravomoćna i ovršna.

16. Podnositeljica je tada uložila reviziju Vrhovnom sudu Republike Hrvatske. Pozivajući se na članak 382. stavak 2. Zakona o parničnom postupku (vidi stavak 52. ove presude) tvrdila je da njen predmet otvara pravna pitanja važna za osiguranje jednoobrazne primjene prava i jednakosti građana. Posebice je tvrdila, *inter alia*, da su presude nižih sudova u njenom predmetu bile suprotne sudskoj praksi Vrhovnog suda, prema kojoj se stanarsko pravo može otkazati samo odlukom suda (vidi stavke 34. - 39. ove presude).

17. Dana 25. veljače 2010. godine Županijski sud u Zadru utvrdio je da je revizija dopuštena zbog toga što se ticala pitanja bitnih za jednoobrazno tumačenje nekih odredbi materijalnih zakona.

18. Dana 6. listopada 2010. godine Vrhovni sud je odbacio reviziju podnositeljice kao nedopuštenu jer je utvrdio da vrijednost predmeta spora nije dosegla zakonski prag, te da niti

pitanja koja se u njoj postavljaju nisu važna za osiguranje jednoobrazne primjene prava i za jednakost građana, u smislu članka 382. stavka 2. Zakona o parničnom postupku. Vrhovni sud je posebice presudio da utvrđenja nižih sudova u predmetu podnositeljice nisu nespojiva s njegovim mišljenjem iskazanim u presudi br. Rev-391/02-2 od 18. veljače 2003. godine. Prema tom mišljenju čak i kad nema presude kojom je otkazano stanarsko pravo, sudovi imaju pravo ispitati kao prethodno pitanje, jesu li postojali uvjeti za otkaz tog stanarskog prava, u predmetima u kojima se za stjecanje prava na kupnju stana na temelju Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo ili za stjecanje položaja zaštićenog najmoprimca temeljem Zakona o najmu stanova traži prethodno postojanje takvog stanarskog prava (vidi stavak 38. ove presude).

19. Dana 17. lipnja 2011. godine, podnositeljica je podnijela ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske protiv odluke Vrhovnog suda, navodeći da je došlo do povreda njenih ustavnih prava na jednakost pred zakonom i poštenu postupak, kao i njenih konvencijskih prava na pošteno suđenje, poštovanje njenog doma i mirno uživanje njenog vlasništva. Istovremeno je zatražila izdavanje privremene mjere temeljem članka 67. stavka 2. Zakona o Ustavnom sudu kojom bi bila odgođena ovrha presude Općinskog suda u Zadru od 28. travnja 2006. godine dok Ustavni sud ne odluči o njevoj ustavnoj tužbi.

20. Dana 20. svibnja 2011. godine podnositeljica je podnijela zahtjev za ponavljanje postupka pred Općinskim sudom u Zadru. Zatražila je i da joj se dostavi odluka Vrhovnog suda od 6. listopada 2010. godine. Taj je zahtjev povukla dana 30. kolovoza 2011. godine.

21. Dana 11. siječnja 2012. godine Ustavni sud je odbio ustavnu tužbu podnositeljice kao nedopuštenu s osnova da nje iznijela nikakve tvrdnje bitne za zaštitu njenih ustavnih prava.

B. Ovršni postupak

22. U međuvremenu je dana 4. kolovoza 2009. godine Grad Zadar pokrenuo ovršni postupak pred Općinskim sudom u Zadru radi ovrhe navedene presude od 28. travnja 2006. godine.

23. Dana 24. kolovoza 2009. godine sud je izdao rješenje o ovrsi naloživši iseljenje podnositeljice iz stana te pljenidbu i prodaju njene pokretne imovine u svrhu namirenja ovrhovoditeljevog potraživanja za isplatu troškova navedenog parničnog postupka.

24. Dana 4. rujna 2009. godine podnositeljica se protiv rješenja o ovrsi žalila Županijskom sudu u Zadru i istovremeno je od Općinskog suda u Zadru tražila odgodu ovrhe. Tvrdila je da je njen prihod (mirovina) nedovoljan za pokrivanje troškova drugog smještaja, da ima sedamdeset pet godina, da je slabog zdravlja i da hoda uz pomoć štaka. Tvrdila je da bi u tim okolnostima njeno iseljenje predstavljalo nečovječno i ponižavajuće postupanje i prouzročilo joj nepopravljivu štetu, jer bi izvjesno dovelo do brzog pogoršanja njenog zdravlja i konačno do njene smrti. Podnositeljica je u potporu svojih tvrdnji uz svoju žalbu priložila medicinsko uvjerenje od 19. lipnja 2009. godine koje je potpisao dr. I.M. iz Zadra, navodeći da je podnositeljica u postoperativnom statusu nakon operacije kuka, da boluje do visokog tlaka, rosacee (kožna bolest) i psihoneuroze (psihičke napetosti). Dr. I.M. je također izjavio da podnositeljica hoda uz pomoć štaka i izrazio svoje mišljenje da ju je zbog slabog zdravlja potrebno poštediti bilo kakvog premještanja.

25. Dana 28. listopada 2010. godine Općinski sud u Zadru donio je odluku kojom je odgodio ovrhu dok Županijski sud u Zadru ne odluči o žalbi podnositeljice od 4. rujna 2009. godine i dok Vrhovni sud ne odluči o njevoj reviziji u navedenom građanskom postupku. Mjerodavni dio te odluke glasi kako slijedi:

“... sud je stava da je ovršenica učinila vjerojatnim da bi provedbom ovrhe pretrpjela nenadoknadivu štetu koja se ogleda u činjenici da se radi o osobi starije životne dobi i narušenog zdravlja, koja bi iseljenjem ostala bez doma i koja nije u mogućnosti sebi osigurati privremeni smještaj dok s druge strane,

PRESUDA BJEDOV PROTIV HRVATSKE

ovrhovoditelj odgodom ovrhe ne trpi nikakvu štetu budući ovršenica uredno plaća najam za predmetni stan“.

26. Dana 5. studenog 2010. godine Županijski sud u Zadru odbio je žalbu podnositeljice i potvrdio rješenje o ovrsi od 24. kolovoza 2009. godine.

27. Dana 11. svibnja 2011. godine Općinski sud u Zadru donio je odluku da se ovršni postupak nastavlja. Međutim, dana 30. kolovoza 2011. godine ovršni je postupak odgođen dok Općinski sud u Zadru ne donese odluku o zahtjevu podnositeljice za ponavljanje građanskog postupka.

28. Nakon što je povukla svoj zahtjev za ponavljanje građanskog postupka, podnositeljica je dana 28. rujna 2011. godine ponovno zatražila odgodu ovršnog postupka dok Ustavni sud ne donese svoju odluku. Dana 20. veljače 2012. godine Općinski sud u Zadru odbio je zahtjev podnositeljice i nastavio ovršni postupak koji je još uvijek u tijeku.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO I PRAKSA

A. Mjerodavno pravo

29. Članak 34. Ustava Republike Hrvatske (Narodni novine br. 41. i 55.) glasi kako slijedi:

„Dom je nepovrediv.

Samo sud može obrazloženim pisanim nalogom utemeljenim na zakonu odrediti da se dom ili drugi prostor pretraži.

Pravo je stanara da on ili njegov zastupnik i obvezatno dva svjedoka budu nazočni pri pretrazi doma ili drugoga prostora.

U skladu s uvjetima što ih predviđa zakon, redarstvene vlasti mogu i bez sudskog naloga ili privole držatelja stana ući u dom ili prostorije te izvršiti pretragu bez nazočnosti svjedoka, ako je to neophodno radi izvršenja naloga o uhićenju ili radi hvatanja počinitelja kaznenog djela odnosno otklanjanja ozbiljne opasnosti po život i zdravlje ljudi ili imovinu većeg opsega.

Pretraga radi pronalaženja ili osiguranja dokaza za koje postoji osnovana vjerojatnost da se nalaze u domu počinitelja kaznenog djela, može se poduzeti samo u nazočnosti svjedoka.“

30. Mjerodavni dio Zakona o stambenim odnosima (Narodne novine br. 51/1985, 42/1986, 22/1992 i 70/1993) glasi :

Članak 59.

"Stanarsko pravo stječe se danom useljenja u stan na osnovi pravomoćne odluke o davanju stana na korištenje ili koje druge valjane pravne osnove, ako ovim zakonom nije drukčije određeno."

Članak 99.

“1. Stanaru se može dati otkaz stanarskog prava kad on [...] prestane koristiti stan neprekidno duže od šest mjeseci.

2. Otkaz stanarskog prava prema odredbama stava 1. ovoga člana ne može se dati osobi koja stan ne koristi zbog toga što se nalazi na liječenju, izvršavanju vojne obaveze ili iz drugih opravdanih razloga.“

Članak 105.

“1. Davalac stana otkazuje stanarsko pravo tužbom koju podnosi nadležnom sudu.

2. ...

3. Presuda kojom se nalaže iseljenje iz stana ne može se izvršiti ako osobi koja se mora iseliti nije osiguran drugi stan ili nužni smještaj, kada je to propisano ovim zakonom.

4. Drugi stan dužan je osigurati davalac stana najkasnije do zaključenja glavne rasprave za otkaz stanarskog prava ako ovim zakonom nije drugačije određeno.

5. Nužni smještaj osigurava se u izvršnom postupku."

Članak 108.

"Obveza da se stanar iseli iz stana odnosi se i na ostale korisnike tog stana, ako ovim zakonom nije drugačije određeno."

31. Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (Narodne novine br. 27/1991, 33/1992, 43/1992, 69/1992, 25/1993, 26/1993, 48/1993, 2/1994, 44/1994, 47/1994, 58/1995, 11/1996, 11/1997 i 68/1998) propisuje uvjete za prodaju stanova na kojima postoji stanarsko pravo. Općenito, ovim se zakonom daje pravo nositelju stanarskog prava na stanu u društvenom vlasništvu da ga kupi pod povoljnim uvjetima.

Mjerodavnom odredbom Zakona propisano je kako slijedi:

Članak 4.

"Svaki nositelj stanarskog prava (u daljem tekstu: stanar) može istaći zahtjev za kupnju stana u pisanom obliku.....vlasniku.... (u daljem tekstu: prodavatelj)... a prodavatelj ga je dužan prodati.

..."

32. Članak 161. stavak 1. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, (Narodne novine br. 91/1996) glasi kako slijedi:

"Vlasnik ima pravo zahtijevati od osobe koja posjeduje njegovu stvar da mu ona preda svoj posjed te stvari."

33. Mjerodavni dio Zakona o parničnom postupku (Službeni list SFRJ br. 4/1977, 36/1977 (corrigendum), 36/1980, 69/1982, 58/1984, 74/1987, 57/1989, 20/1990, 27/1990 i 35/1991 i Narodne novine br. 53/1991, 91/1992, 58/1993, 112/1999, 88/2001, 117/2003, 88/2005, 2/2007, 84/2008 i 123/2008), propisuje kako slijedi

Članak 382.

"...

Stranke mogu podnijeti reviziju protiv drugostupanjske presude ako odluka u sporu ovisi o rješenju nekog materijalnopravnog ili postupovnopravnog pitanja važnog za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, primjerice:

..."

Ponavljanje postupka u povodu konačne presude Europskog suda za ljudska prava u Strasbourgu o povredi temeljnog ljudskog prava ili slobode

Članak 428.a

"(1) Kad Europski sud za ljudska prava utvrdi povredu kojeg ljudskog prava ili temeljne slobode zajamčene Konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i dodatnih Protokola uz tu Konvenciju koje je Republika Hrvatska ratificirala, stranka može, u roku od trideset dana od konačnosti presude Europskog suda za ljudska prava, podnijeti zahtjev sudu u Republici Hrvatskoj koji je sudio u prvom stupnju u postupku u kojemu je donesena odluka kojom je povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda, za izmjenu odluke kojom je to pravo ili temeljna sloboda povrijeđeno.

(2) Postupak iz stavka 1. ovoga članka provodi se uz odgovarajuću primjenu odredaba o ponavljanju postupka.

(3) U ponovljenom postupku sudovi su dužni poštivati pravna stajališta izražena u konačnoj presudi Europskog suda za ljudska prava kojom je utvrđena povreda temeljnog ljudskog prava ili slobode."

2. Sudska praksa Vrhovnog suda

34. U svojoj je odluci br. Rev-616/1988 od 11. listopada 1988. godine Vrhovni sud dao tumačenje članka 99. Zakona o stambenim odnosima na slijedeći način:

“Stanarsko pravo nije izgubljeno *ex lege* samom činjenicu nekorištenja stana kroz razdoblje dulje od šest mjeseci. To je naime, osnova za otkaz stanarskog prava koje može otkazati samo davatelj stana na korištenje.”

35. Stanarsko pravo prestaje čim presuda suda kojom se usvaja tužbeni zahtjev nositelja stanarskog prava postane pravomoćna (*res iudicata*) (vidi, *inter alia*, odluku Vrhovnog suda br. Rev-1009/1993-2 od 15. lipnja 1994.).

36. U svojim je odlukama br. Rev-777/1995-2 od 21. prosinca 1999. godine i br. Rev-391/02-2 od 18. veljače 2003. godine Vrhovni sud zauzeo stajalište da čak i ako nema presude kojom se otkazuje stanarsko pravo, sudovi imaju pravo ispitati jesu li postojale osnove za njegov otkaz u predmetima u kojima je postojanje takvog stanarskog prava bilo preduvjet za stjecanje i ostvarivanje prava stanara na kupnju stana temeljem Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo.

37. Mjerodavni dio odluke br. Rev-777/1995-2 od 21. prosinca 1999. godine glasi kako slijedi:

“po nalaženju ovog revizijskog suda ništav je u smislu čl. 52. Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine", br. 53/91, 73/91 i 3/94) ugovor o prodaji stana sklopljen s osobom kojoj otkazom nakon sklapanja ugovora prestane stanarsko pravo ili ako se utvrdi da je postojao otkazni razlog u vrijeme sklapanja ugovora o prodaji stana. ...

Trebalo je zbog toga određeno ispitati da li je u vrijeme sklapanja prijepornog ugovora postojao bilo koji od navedenih razloga za otkaz stanarskog prava, kako to osnovano ističu revidenti. ...”

38. Mjerodavni dio odluke br. Rev-391/02-2 od 18. veljače 2003. godine glasi kako slijedi:

“Pogrešan je pravni pristup prvostupanjskog suda, što prihvaća i drugostupanjski sud da je za pitanje prestanka stanarskog prava tužitelja na predmetnom stanu odlučno isključivo postojanje sudske odluke o otkazu stanarskog prava, odnosno da li mu je stanarsko pravo otkazano prije useljenja trećetužene u stan. Prema stajalištu ovog revizijskog suda, ako su u vrijeme sklapanja ugovora o prodaji stana trećetuženoj, odnosno u vrijeme eventualnog zahtjeva tužitelja za otkup stana, postojali otkazni razlozi u odnosu na tužitelja, o čemu je sud u ovom slučaju trebao odlučiti povodom protutužbenog zahtjeva prvotužene i protutužiteljice Republike Hrvatske (a inače bi mogao o tome odlučivati i kao o prethodnom pitanju) ne bi postojali razlozi za utvrđenje ništavosti ugovora o prodaji sklopljenog između drugotužene i trećetuželjice a niti bi tužitelj mogao s osnovom zahtijevati sklapanje ugovora o prodaji istog stana s trećetuženom.”

39. U nizu odluka (na primjer u predmetima br. Rev-152/1994-2 od 23. veljače 1994., Rev-1780/1996-2 od 10. ožujka 1999., Rev-1606/00-2 od 1. listopada 2003., Rev-998/03-2 od 4. prosinca 2003. i Rev-590/03-2 od 17. prosinca 2003.) počevši s odlukom Rev-155/1994-2 od 16. veljače 1994., Vrhovni je sud dao tumačenje članka 99. stavka 1. Zakona o stambenim odnosima kako slijedi:

“Okolnost da se u stan koji stanar ne koristi protupravno uselila treća osoba ne čini još sama za sebe nekorištenje stana opravdanim. Ako, naime, stanar unutar roka iz članka 99. stavak 1. Zakona o stambenim odnosima ne poduzme odgovarajuće korake da bi vratio posjed stana, ako se dakle razlog nekorištenja stana ne nalazi u okolnosti da se u njega protupravno uselila treća osoba, tada navedena okolnost nije zapreka udovoljenju zahtjeva za otkaz stanarskog prava.”

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 8. KONVENCIJE

40. Podnositeljica prigovara da su time što su joj naložili da isprazni stan o kojemu je riječ domaći sudovi povrijedili njeno pravo na poštivanje njenog doma. Poziva se na članak 8. Konvencije koji glasi kako slijedi:

“1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprečavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih. ”

A. Dopuštenost

1. Tvrđnje stranaka

(a) Vlada

41. Vlada u svom očitovanju od 25. veljače 2010. godine tvrdi da podnositeljica nije podnijela ustavnu tužbu protiv presude Županijskog suda u Zadru od 17. studenog 2008. godine ni protiv odluke Vrhovnog suda od 6. listopada 2010. godine.

42. Vlada također tvrdi da je podnositeljica uložila reviziju, pravno sredstvo koje joj u okolnostima njenog predmeta nije nudilo nikakve izgleda za uspjeh, koje je Vrhovni sud na kraju odbacio kao nedopušteno.

43. Vlada je u svjetlu naprijed navedenog pozvala Sud da utvrdi da je zahtjev nedopušten zbog neiscrpljenja domaćih pravnih sredstava.

44. Nakon što je podnositeljica podnijela ustavnu tužbu dana 17. lipnja 2011. godine protiv odluke Vrhovnog suda od 6. listopada 2010. godine, Vlada u svom pismu od 30. lipnja 2011. godine tvrdi da je ona time implicitno potvrdila njihovu tvrdnju da je ustavna tužba djelotvorno pravno sredstvo koje treba iscrpiti u svrhu članka 35. stavak 1. Konvencije. Budući je podnositeljica podnijela svoju ustavnu tužbu nakon što je bila podnijela zahtjev Sudu, Vlada je ponovila da je njen zahtjev nedopušten zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

(b) Podnositeljica zahtjeva

45. Podnositeljica u svom zahtjevu od 11. svibnja 2010. godine tvrdi da ustavna tužba u njenom predmetu nije bila djelotvorno pravno sredstvo. Ostala je kod te tvrdnje čak i nakon što je dana 17. lipnja 2011. godine podnijela ustavnu tužbu protiv odluke Vrhovnog suda od 6. listopada 2010. godine.

2. Ocjena Suda

46. Sud ponavlja kako pravilo o iscrpljivanju domaćih pravnih sredstava u pravilu traži da se prigovori koje se namjerava nakon toga postaviti na međunarodnoj razini prvo rasprave pred domaćim sudovima, barem u biti i u skladu s formalnim zahtjevima i rokovima propisanim domaćim pravom. Svrha pravila o iscrpljivanju domaćih pravnih sredstava je omogućiti nacionalnim vlastima (prvenstveno sudskim vlastima) odlučiti o navodu da je došlo do povrede prava iz Konvencije i, kad je to odgovarajuće, pružiti zadovoljštinu prije nego što se ta tvrdnja podnese Sudu. Ako na nacionalnoj razini postoji pravno sredstvo koje nacionalnim sudovima omogućuje odlučiti, barem u biti, o tvrdnji da je došlo do povrede prava iz Konvencije, tada treba iscrpiti to pravno sredstvo (vidi predmet *Azinas protiv Cipra* [VV], br. 56679/00, stavak 38., ECHR 2004 III).

47. Okrećući se okolnostima ovoga predmeta Sud primjećuje da je podnositeljica uložila reviziju protiv presude Županijskog suda u Zadru od 17. studenog 2008. godine. Dana 25. veljače 2010. godine Županijski sud u Zadru proglasio je tu reviziju dopuštenom jer je postojao spor između drugostupanjskih građanskih sudova vezano uz primjenu zakona o pitanjima koja su relevantna za ocjenu predmeta podnositeljice. Vrhovni sud je odbacio reviziju kao nedopušteno. Međutim, nije ju odbacio kao nedopušteno iz formalnih razloga,

nego je također preispitao pitanje jesu li utvrđenja nižih sudova u predmetu podnositeljice bila spojiva s prethodnom praksom Vrhovnog suda.

48. Podnositeljica je tada podnijela ustavnu tužbu u kojoj je tvrdila, *inter alia*, da je došlo do povrede njenog prava na poštivanje doma. Ustavni sud ponovno nije odbacio ustavnu tužbu podnositeljice kao nedopuštenu iz formalnih razloga, na primjer zato što ona nije udovoljila postupovnim pravilima domaćeg prava, nego je presudio da je njena ustavna tužba neosnovana s osnova što podnositeljica nije iznijela niti jednu tvrdnju bitnu za zaštitu njenih ustavnih prava. Time je Ustavni sud implicitno prihvatio da tužba podnositeljice zadovoljava formalne kriterije. Sud ne vidi nikakav razlog da presudi drugačije. Isto tako primjećuje da se podnositeljica u svojoj ustavnoj tužbi pozvala na svoje pravo na poštivanje doma. Tako je Ustavnom sudu pružila odgovarajuću priliku da ispravi situaciju kojoj sada prigovara pred Sudom.

49. Sud primjećuje da ovaj zahtjev nije očito neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. (a) Konvencije. Nadalje primjećuje i da on nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga treba utvrditi da je dopušten.

B. Osnovanost

1. Tvrđnje stranaka

(a) Vlada

50. Vlada tvrdi da stan o kojemu je riječ nije bio dom podnositeljice od kada ga je napustila u kolovozu 1991. godine, a vratila se tek u srpnju 2001. godine. Odluka kojom je naloženo iseljenje podnositeljice osnivala se na zakonu i nacionalni su sudovi utvrdili da ona u stanu nije živjela dulje od šest mjeseci bez valjanog razloga.

51. Vlada također primjećuje da je Sud u predmetu *Marzari* (vidi *Marzari protiv Italije* (odluka) br. 36448/97, 4. svibnja 1999.) presudio da bi, iako članak 8. ne jamči pravo da vlasti rješavaju nečiji stambeni problem, kada vlasti odbiju osigurati pomoć u odnosu na pojedinca koji boluje od teške bolesti, to moglo u određenim okolnostima otvoriti pitanje iz članka 8. Konvencije, zbog utjecaja takvog odbijanja na privatni život pojedinca. S tim su u vezi, prvo naglasili da se podnositeljica, kao siromašna osoba suočena s iseljenjem, nikada nije obratila Centru za socijalnu skrb u Zadru, niti zatražila da joj se osigura smještaj čak iako je u postupku pred Sudom tvrdila da nema niti jednog člana obitelji koji bi ju mogao uzdržavati i osigurati joj mjesto gdje bi živjela. Vlada naglašava da su socijalne službe bez obzira na to bile upoznate sa situacijom podnositeljice, te su joj bile spremne, u slučaju njenog iseljenja, ponuditi socijalnu pomoć na način da je smjeste u dom za starije i nemoćne osobe ili u udomiteljsku obitelj. Upravni postupak u kojemu bi bila odobrena takva pomoć pokrenuo bi Centar za socijalnu skrb u Zadru *proprio motu*, te bi odabrao način smještaja i odredio kako bi se podmirivati troškovi takvog smještaja. Taj bi postupak mogao biti pokrenut i na zahtjev podnositeljice. Prema Zakonu o socijalnoj skrbi troškovi takvog smještaja podmirivali bi se iz prihoda podnositeljice. Ako njen prihod ne bi bio dovoljan za podmirenje ukupnog troška, razliku bi podmirili oni koji su je obvezni uzdržavati, a ako to ne bi učinili, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi. Vlada je u potporu svojih navoda dostavila dva izvješća, od 21. kolovoza 2009. i 17. svibnja 2011. godine, koja je Centar za socijalnu skrb Zadar pripremio o situaciji podnositeljice za Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi.

52. Vlada je nastavno na ove tvrdnje dostavila podatke prema kojima troškovi smještaja u Domu za starije i nemoćne osobe u Zadru iznose od 2.550 do 2.700 hrvatskih kuna (HRK) za osobe smanjene pokretljivosti te između 1.900 i 2.400 HRK mjesečno za potpuno pokretne osobe. Nadalje tvrde da se njen prihod sastoji od njene mirovine u iznosu od 1.787,10 HRK mjesečno i od socijalne pomoći u iznosu od 350 HRK mjesečno. Vlada tvrdi da je

podnositeljica mogla, osim socijalnog davanja i socijalne pomoći u obliku smještaja u domu za stare i nemoćne osobe ili u udomiteljskoj obitelji, dobiti i druge oblike socijalne pomoći dostupne na temelju Zakona o socijalnoj skrbi, kao što je davanje u paušalnom iznosu, koje se moglo odobriti nekoliko puta, ili plaćanje troškova smještaja.

(b) Podnositeljica

53. Podnositeljica tvrdi da joj je povrijeđeno njeno pravo na dom time što joj je bilo naloženo da ode iz njega. Tvrdi da je mnogo godina prije 1991. godine zakonito stanovala u stanu, te da je ponovno nastavila živjeti u stanu od srpnja 2001. godine. U slučaju iseljenja postala bi beskućnik, te se zbog njene starije dobi i lošeg zdravlja njeno iseljenje ne bi moglo smatrati razmjernim.

54. Ona također nema neko drugo mjesto na kojem bi mogla živjeti, a njena mirovina nije dovoljna za pokrivanje troškova drugog smještaja. Nadalje tvrdi da vlasti nemaju obvezu osigurati joj bilo kakav smještaj, već da to ovisi o njihovoj dobroj volji. Kad je to tako, i s obzirom da je tijela socijalne skrbi nisu kontaktirala niti poduzela nikakve mjere za njen smještaj, podnositeljica nije bila sigurna bi li joj ta tijela vlasti osigurala smještaj i tko bi ga, ako netko bi, platio. Posebice naglašava da domovi primaju starije osobe samo ako njihov prihod može pokriti troškove smještaja ili ako dostave pisane izjave svoje djece koja jamče da će snositi te troškove.

55. Nadalje, iako je istina da djeca imaju obvezu uzdržavati svoje roditelje (čak i bez obzira na njihov prihod), ako djeca odbiju izvršiti tu obvezu, to pravo treba ostvarivati sudskim putem. Posebice, ne postoji mehanizam kojim bi se osiguralo izvršenje te obveze u slučajevima kad djeca nemaju dovoljno sredstava da bi uzdržavala svoje roditelje. S tim u vezi podnositeljica tvrdi da su njen sin i njegova žena, koji s njom žive, oboje nezaposleni. Njeno drugo dvoje djece (sin i kćer) živi u Švicarskoj i moraju uzdržavati svoje obitelji. Posebice, njena kćer treba uzdržavati svog nezaposlenog supruga i sina, koji još uvijek ide u školu, a njen sin, koji je razveden, mora uzdržavati troje maloljetne djece koja žive sa svojom majkom. Stoga njena djeca nisu u položaju da ju dobrovoljno uzdržavaju.

2. Ocjena Suda

(a) Radi li se o pravu koje štiti članak 8.

56. Prvo pitanje koje Sud treba rješavati jest može li podnositeljica argumentirano tvrditi da je imala pravo zaštićeno člankom 8., i, još konkretnije u ovom predmetu, može li se stan o kojemu je riječ smatrati domom podnositeljice.

57. Sudska praksa organa Konvencije je jasna o tome da pojam "dom" u smislu članka 8. nije ograničen na prostorije koje su zakonito nastanjene odnosno zaposjedanje kojih je utemeljeno na zakonu. "Dom" je samostalan pojam koji ne ovisi o klasifikaciji u domaćem pravu. Predstavljaju li neke prostorije "dom" koji privlači zaštitu članka 8. stavak 1. ovisit će o činjeničnim okolnostima, i to o postojanju dovoljnih i trajnih veza s konkretnim mjestom (vidi *Buckley protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 25. rujna 1996., *Izvješća* 1996-IV, stavci 52.-54. i izvješće Komisije od 11. siječnja 1995., stavak 63.; *Gillow protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 24. studenog 1986., stavak 46., Serija A br. 109; *Wiggins protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 7456/76, odluka Komisije od 8. veljače 1978., DR 13, str. 40 i *Prokopovich protiv Rusije*, br. 58255/00, stavak 36., ECHR 2004-XI (izvaci)). Stoga je pitanje treba li neke prostorije razvrstati kao "dom" činjenično pitanje i ne ovisi o zakonitosti posjeda prema domaćem pravu (vidi *McCann protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 19009/04, stavak 46., 13. svibnja 2008.).

58. Glede ovoga predmeta, nesporno je da je podnositeljica živjela u stanu o kojemu je riječ od 1975. do kolovoza 1991. godine i onda ponovno od 2001. godine. Iz činjenica ovoga

predmeta vidljivo je da ona nema nikakav drugi dom. Vlada ne osporava da je stan o kojemu je riječ mjesto stvarnog prebivališta podnositeljice. S obzirom na naprijed navedene činjenične okolnosti Sud nalazi da podnositeljica ima dovoljne i trajne veze sa stanom o kojemu je riječ da bi ga se smatralo njenim "domom" u svrhu članka 8. Konvencije.

(b) Je li došlo do miješanja u pravo podnositeljice na poštivanje njenoga doma

59. Sud je do sada donio nekoliko presuda u kojima je ocjenjivao pitanje miješanja u pravo podnositelja na poštivanje njegovog ili njenog doma u okolnostima kad je bilo doneseno rješenje o iseljenju. U predmetu *Stanková protiv Slovačke* (br. 7205/02, 9. listopada 2007.) Sud je presudio kako slijedi:

"57. Sud bilježi, a to nije sporno među strankama, da je obveza podnositeljice da napusti stan predstavljala miješanje u njeno pravo na poštivanje njenoga doma koja se temeljila na bitnim odredbama Građanskog zakona i naloga o izvršenju iz 1995..."

60. Nakon toga Sud je u predmetu *McCann protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (br. 19009/04, 13. svibnja 2008.) presudio:

"47. Nadalje je usuglašeno da je učinak otkaza koji su lokalne vlasti dostavile podnositeljevoj supruzi, zajedno s postupkom zbog smetanja posjeda koje su pokrenule lokalne vlasti, bilo miješanje u pravo podnositelja zahtjeva na poštivanje njegovoga doma."

61. Nadalje Sud je u predmetu *Čosić protiv Hrvatske* (br. 28261/06, 15. siječnja 2009.) presudio:

"18. Sud smatra da obveza podnositeljice da isprazni stan predstavlja miješanje u njeno pravo na poštivanje njenog doma, bez obzira na činjenicu da presuda kojom je naloženo iseljenje podnositeljice još nije izvršena."

62. Sud ne vidi nikakav razlog da u ovome predmetu odstupi od ovoga pristupa. Sud smatra da obveza podnositeljice da napusti stan predstavlja miješanje u njeno pravo na poštivanje njenog doma, bez obzira na činjenicu da presuda kojom je naloženo iseljenje podnositeljice još nije izvršena.

(c) Je li miješanje bilo propisano zakonom i je li se njime nastojalo ostvariti zakoniti cilj

63. Podnositeljici su nacionalni sudovi naložili da isprazni stan o kojemu je riječ temeljem hrvatskih zakona koji uređuju stanarsko pravo, posebice temeljem članka 99. stavak 1. Zakona o stambenim odnosima. Cilj je te odredbe bio otkazati stanarska prava pojedincima koji više ne žive u stanovima u društvenom vlasništvu koji su im bili dani na korištenje, kako bi se nakon toga te stanove moglo prerasporediti potrebitim osobama. Svrha mu je dakle bila zadovoljiti stambene potrebe građana i na taj način ostvariti legitimne ciljeve promicanja dobrobiti zemlje i zaštite prava drugih.

(d) Je li miješanje bilo "nužno u demokratskom društvu"

64. Stoga je središnje pitanje u ovome predmetu je li miješanje bilo razmjerno cilju koji se nastoji ostvariti i stoga "nužno u demokratskom društvu". Treba se prisjetiti da ovaj uvjet iz stavka 2. članka 8. otvara i postupovno i materijalno pitanje. Sud je postavio mjerodavna načela za procjenu nužnosti miješanja u pravo na "dom" u predmetu *Connors protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, (br. 66746/01, stavci 81.–84., 27. svibnja 2004.) koja se odnose na skraćeni postupak zbog smetanja posjeda. Mjerodavni odlomak glasi kako slijedi:

"81. Miješanje će se smatrati 'nužnim u demokratskom društvu' za postizanje legitimnog cilja ako zadovoljava 'neodgodivu društvenu potrebu' i, posebice, ako je razmjerno s legitimnim ciljem koji želi postići. Dok je na nacionalnim tijelima da inicijalno ocijene nužnost, konačna procjena toga jesu li razlozi navedeni za miješanje relevantni i dostatni je na Sudu, koji će ocijeniti je li miješanje sukladno zahtjevima Konvencije.

82. U tom pogledu, sloboda procjene nužno mora biti prepuštena nacionalnim tijelima, koja su zbog svog direktnog i neprekidnog kontakta s ključnim čimbenicima u svojim zemljama u načelu u boljem položaju od međunarodnog suda da procjeni lokalne potrebe i uvjete. Ova će se sloboda procjene razlikovati u skladu s prirodom predmetnog prava, njegove važnosti za pojedinca te prirodu aktivnosti koja se ograničava, kao i prirodu cilja koji se želi postići tim ograničenjem. Sloboda procjene bit će manja kada je predmetno pravo presudno za to da pojedinac učinkovito uživa osobna ili ključna prava.... . S druge strane, u područjima koja se tiču primjene društvene ili gospodarske politike, postoje ovlasti za široku slobodu procjene, kao što je urbanistički kontekst za koji je Sud utvrdio da 'ukoliko je primjena slobodne procjene koja uključuje mnoštvo lokalnih faktora inherentna izboru i provedbi urbanističkih politika, nacionalna tijela u načelu uživaju široku slobodu procjene'.... . Sud je također naveo da će u područjima poput stanovanja, koja igraju ključnu ulogu u socijalnoj sigurnosti i gospodarskoj politici suvremenih društava, poštovati prosudbu nacionalnog zakonodavstva o tome što je u općem interesu osim ako je takva prosudba očevidno bez razumnog temelja.... . Valja napomenuti, međutim, da je ovo bilo u kontekstu članka 1. Protokola br. 1, a ne članka 8. koji se odnosi na prava od ključne važnosti za identitet pojedinca, njegovo samoodređenje, fizički i moralni integritet, održavanje odnosa s ostalima te sređen i siguran položaj u zajednici.... . U slučajevima u kojima su se opći društveni i gospodarski politički čimbenici pojavili u kontekstu samog članka 8., opseg slobode procjene ovisi o kontekstu predmeta, s posebnim naglaskom na stupnju miješanja u osobnu sferu podnositelja zahtjeva... .

83. Postupovne zaštite dostupne pojedincu posebno su bitne pri utvrđivanju toga je li tužena država, kada je određivala regulatorni okvir, ostala unutar svoje slobode procjene. Sud posebice mora razmotriti je li postupak donošenja odluka koji je doveo do mjera miješanja bio pošten i omogućuje li dužno poštovanje interesa koji su pojedincu zajamčeni člankom 8...”

65. Sud napominje da su, što se tiče odluka domaćih vlasti u ovom predmetu, njihova utvrđenja bila ograničena na zaključak da podnositeljica nije temeljem primjenjivih nacionalnih zakona imala pravo nastaviti stanovati u predmetnom stanu zbog toga što od kolovoza 1991. do srpnja 2001. godine nije bila u stanu bez valjanog razloga. Nacionalni sudovi nisu dalje ispitivali razmjernost mjere koju bi trebalo primijeniti protiv podnositeljice, a to je njeno prisilno iseljenje iz stana u državnom vlasništvu. Međutim, jamstva Konvencije zahtijevaju da miješanje u pravo podnositeljice na poštivanje njenog doma ne bude samo utemeljeno na zakonu nego i razmjerno s legitimnim ciljem iz stavka 2. članka 8. koji se mjerom želi ostvariti, vodeći računa o osobitim okolnostima predmeta. Nadalje, nijednu pravnu odredbu domaćeg prava ne bi trebalo tumačiti i primjenjivati na način nespojiv s obvezama Hrvatske iz Konvencije (vidi *Stanková protiv Slovačke*, naprijed citirano, stavak 24., 9. listopada 2007.).

66. U vezi s tim, Sud ponavlja da bi svakoj osobi kojoj prijete rizik od miješanja u njezino pravo na dom, načelno trebalo biti omogućeno da nezavisni sud ocijeni razmjernost i razumnost mjere s obzirom na mjerodavna načela sadržana u članku 8. Konvencije, neovisno o tome što ta osoba nema, temeljem domaćeg prava, pravo stanovati u stanu (vidi *McCann protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, br. 19009/04, stavak 50., 13. svibnja 2008.).

67. Sud, međutim, naglašava da se takvo pitanje ne nameće automatski u svakom sporu vezanom uz prisilno iseljenje. Ako se podnositelj zahtjeva brani pozivajući se na članak 8. kako bi spriječio prisilno iseljenje, to je njegovo pravo, a na sudu je da takav prigovor usvoji ili odbije. Kako je već istaknuto, Sud ne prihvaća da bi priznavanje prava posjednika da postavi pitanje na temelju članka 8. imalo ozbiljne posljedice za funkcioniranje nacionalnog sustava ili nacionalnog prava koje uređuje odnose stanodavaca i stanoprimaca (vidi *McCann protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, naprijed citirano, stavci 28. i 54.).

68. U ovome je predmetu podnositeljica postavila pitanje njenog prava na poštovanje njenog doma, čime se nacionalni sudovi nisu bavili. Naložili su iseljenje podnositeljice iz njezinoga doma bez utvrđivanja razmjernosti te mjere. S tim u vezi Sud primjećuje da je dr. I.M. u svom mišljenju od 19. lipnja 2009. godine izjavio da je podnositeljicu, s obzirom na njeno loše zdravlje, potrebno poštediti bilo kakvog premještanja. Štoviše, Općinski sud u Zadru je u svojoj odluci od 28. listopada 2010. godine odgodio ovrhu, vodeći računa o

dobi podnositeljice i zdravstvenom stanju te utvrdio da bi joj iseljenje vjerojatno nanijelo nenadoknadivu štetu. S tim u vezi Sud ima na umu poodmaklu dob podnositeljice (ona sada ima sedamdeset osam godina) i njeno loše zdravlje, kao i činjenicu da je u stanu o kojemu je riječ živjela mnogo godina. Istovremeno je Općinski sud u Zadru presudio da odgoda ovrhe ne bi nanijela nikakvu štetu lokalnim vlastima jer podnositeljica redovito plaća najamninu za stan.

69. Sud također prima na znanje tvrdnju podnositeljice da su socijalne službe izrazile svoju spremnost smjestiti podnositeljicu u udomiteljsku obitelj ili u dom za starije i nemoćne osobe u Zadru, ako bi bila iseljena, te snositi razliku između troškova takvog smještaja i prihoda podnositeljice, kao i *sua sponte* pokrenuti odgovarajući postupak. Međutim, Sud također bilježi da te vlasti nisu do danas pokrenule odgovarajući upravni postupak za odobravanje podnositeljici obećanog smještaja, iako im je prije dugo vremena skrenuta pozornost na predmet podnositeljice, a iseljenje podnositeljice je postalo pitanje trenutka nakon što je Općinski sud u Zadru dana 11. svibnja 2011. godine odlučio nastaviti s ovrhom.

70. Postoji još jedan važan element. U okolnostima u kojima nacionalne vlasti, u svojim odlukama kojima nalažu i potvrđuju iseljenje podnositeljice, nisu dale nikakvo objašnjenje niti iznijele nikakve tvrdnje kojima bi dokazale da je iseljenje podnositeljice potrebno, legitimni interes države da može kontrolirati svoje vlasništvo dolazi na drugo mjesto u odnosu na pravo podnositeljice na poštivanje njenog doma. Štoviše, kad država ne dokaže nužnost iseljenja podnositeljice radi zaštite svojih vlasničkih prava, Sud stavlja snažan naglasak na činjenicu da ne postoje niti nikakvi drugi interesi privatnih stranaka.

71. Podnositeljica je postavila pitanje svog prava na dom, koje su nacionalni sudovi rješavali u građanskom postupku. Iako je istina da je iseljenje podnositeljice bilo privremeno odgođeno iz zdravstvenih razloga tijekom ovršnog postupka, to samo po sebi ne ispunjava uvjet da razumnost i razmjernost naloga za iseljenje kao takvog treba ocijeniti nezavisni sud. Ovršni postupak (koji je po svojoj prirodi izvanparnični i čija je osnovna namjena osigurati učinkovito izvršenje presude) nije za razliku od redovnog građanskog postupka ni osmišljen niti primjereno opremljen postupovnim sredstvima i mjerama zaštite za temeljito i suprotstavljeno ispitivanje ovako složenih pravnih pitanja. Stoga ovlast za provedbu testa razmjernosti ima sud koji vodi redovni građanski postupak u kojemu je odlučeno o građanskom zahtjevu koji je država podnijela tražeći podnositeljevo prisilno iseljenje (vidi *Paulić protiv Hrvatske*, br. 3572/06, , stavak 44., 22. listopada 2009.)

72. Stoga je, u ovome predmetu došlo do povrede članka 8. Konvencije.

II. OSTALE NAVODNE POVREDE KONVENCIJE

73. I kao posljednje, podnositeljica prigovara temeljem članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju da su domaći sudovi, odbivši njenu tužbu u navedenom građanskom postupku, povrijedili njena vlasnička prava jer su je spriječili da postane vlasnica svog stana. Prigovorila je i temeljem članka 6. stavka 1. Konvencije ishodu tog postupka i ocjeni dokaza od strane domaćih sudova.

74. U svjetlu svih materijala koje posjeduje, te u mjeri u kojoj su stvari koje su predmet prigovora u njegovoj nadležnosti, Sud smatra da ovaj dio zahtjeva ne upućuje na postojanje bilo kakve povrede Konvencije. Slijedi da je nedopušten na temelju članka 35. stavka 3. (a) kao očigledno neosnovan, i da ga treba odbaciti na temelju članka 35. stavka 4. Konvencije.

III PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

75. Članak 41. Konvencije propisuje:

"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci."

A. Šteta

76. Podnositeljica potražuje 10.000 eura (EUR) na ime nematerijalne štete.

77. Vlada osporava taj zahtjev.

78. Sud ponavlja da presuda u kojoj je utvrdio povredu nameće tuženoj državi pravnu obvezu okončati povredu i ispraviti njene posljedice. Ako nacionalno pravo ne dozvoljava (ili dozvoljava samo djelomično) ispravljanje, članak 41. daje ovlast Sudu oštećenoj strani dosuditi pravičnu naknadu koja mu se čini odgovarajućom (vidi predmet *Iatridis protiv Grčke* (pravična naknada) [VV], br. 31107/96, stavci 32.-33., ECHR 2000-XI). S tim u vezi Sud bilježi da podnositeljica može temeljem članka 428.(a) Zakona o parničnom postupku podnijeti zahtjev za ponavljanje građanskog postupka u odnosu na koji je Sud utvrdio povredu Konvencije.

79. S druge strane, sud nalazi da je podnositeljica sigurno pretrpjela nematerijalnu štetu. Stoga podnositeljici dosuđuje s toga naslova 2.000 EUR, uz sve poreze koji bi mogli biti zaračunati na taj iznos.

B. Troškovi i izdaci

80. Podnositeljica potražuje i 17.087,40 HRK na ime troškova i izdataka nastalih pred domaćim sudovima i 50.737,50 HRK na ime troškova i izdataka nastalih pred Sudom.

81. Vlada osporava te zahtjeve

82. Prema sudskoj praksi Suda, podnositelj ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj se dokaže da ih je stvarno i neophodno pretrpio i da je njihova visina bila razumna. U ovome predmetu, uzimajući u obzir dokumente koje ima u posjedu i naprijed navedene kriterije, Sud smatra razumnim dosuditi iznos od 6.150 EUR na ime troškova po svim osnovama.

C. Zatezna kamata

83. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

1. *Utvrđuje* da je prigovor koji se odnosi na pravo na poštivanje doma dopušten a ostatak zahtjeva nedopušten;
2. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 8. Konvencije;
3. *Presuđuje*
  - (a) da tužena država treba isplatiti podnositeljici, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, slijedeće iznose koje je potrebno preračunati u hrvatske kune prema tečaju važećem na dan namirenja;

PRESUDA BJEDOV PROTIV HRVATSKE

- (i) 2.000 EUR (dvije tisuće eura), na ime nematerijalne štete, uvećanih za sve poreze koji bi se podnositeljici zahtjeva mogli zaračunati;
- (ii) 6.150 EUR (šest tisuća sto i pedeset eura) na ime troškova i izdataka, uvećanih za sve poreze koje bi se podnositeljici zahtjeva mogli zaračunati;

(b) da se od proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na prethodno spomenute iznose plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;

4. *Odbija* preostali dio zahtjeva podnositeljice za pravičnom naknadom.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 29. svibnja 2012. godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

André Wampach
zamjenik tajnika

Anatoly Kovler
predsjednik

© *Ured zastupnika RH pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana.*